

Duchovně-kosmické bytí člověka po smrti

Rudolf Steiner

Soužití s duchovními hierarchiemi, odtělenými lidskými dušemi a elementárními bytostmi • Kosmické myšlenky žijící ve světle a myšlenky doznávající z pozemského života • Život s duchy Měsíce, Venuše a Merkuru jako paralela pozemského života s hlavou, srdcem a končetinami • Pradávní učitelé na Měsíci • Život ve Slunci, s Marsem, Jupiterem a Saturnem • Vůdci lidských duší byli dříve bódhisattvové, dnes je jím Kristus • Planetoidy jako kolonie Jupiteru a Saturnu

Chceme-li si představit způsob prožívání mezi smrtí a novým narozením, pak si musíme uvědomit především obrovský rozdíl mezi prožíváním tady v pozemském bytí a oním bytím, jímž procházíme mezi smrtí a novým narozením. Tady v pozemském bytí uskutečňujeme to, co děláme, do jisté míry tak, že se to od nás odpoutává, že to k nám přestává patřit, jakmile to uděláme. Zde v pozemském bytí například zhotovujeme všelijaké věci. Tyto věci se od nás odpoutávají. Většina lidí od sebe tyto věci tady v pozemském bytí odpoutává dokonce ve vnějším sociálním životě, a to tak, že je prodávají. Čili to, co lidé v pozemském bytí zhotovují, co se rozlévá z jejich vůle, přechází do pozemského bytí tak, že se s tím člověk cítí být poměrně - říkám výslovně „poměrně“ - málo spojen. A myšlenky, na jejichž základě lidé v pozemském bytí něco vytvoří, se stáhnou zpět do jejich nitra. Zůstanou pouhými pasivními myšlenkami nebo se z nich stanou vzpomínky, zvyky, dovednosti.

V bytí mezi smrtí a novým narozením je tomu jinak. V tomto bytí se k člověku všechno, co tu skuteční, v jistém smyslu zase vrací zpět.

Musíme si ovšem uvědomit, že tady na Zemi uskutečňujeme své volní impulzy na věcech přírody, na nerostné, rostlinné a zvířecí říši. Ty formujeme, ty uvádíme do pohybu; anebo uvádíme do pohybu také druhé lidi, tedy jestliže jsou to pozemští lidé.

V duchovním světě mezi smrtí a novým narozením se nacházíme mezi čistě duchovními bytostmi, zčásti mezi bytostmi, které existují ve spirituálním světě, můžeme je nazývat bytostmi božsky-duchovními, a nikdy se nevtělují v pozemských látkách. K těmto bytostem patří bytosti vyšších hierarchií, andělské bytosti, bytosti Exusiai, serafínské a cherubínské bytosti. Mohli bychom zvolit i jiná jména, ani tady není třeba nechat se rušit terminologií; jsou to však starodávná jména a my je opět můžeme použít k pojmenování toho, co v duchovní oblasti nově objevujeme.

Člověk mezi smrtí a novým narozením tedy žije zčásti mezi těmito bytostmi a zčásti mezi odtělenými lidskými dušemi vybavenými duchovními těly, tedy mezi těmi, s nimiž žil tady v pozemském bytí, anebo s těmi, kdo zrovna čekají na své pozemské bytí a záhy tedy opět sestoupí na Zemi. Toto soužití ovšem poněkud závisí na tom, jestli jsme s dotyčnými lidskými dušemi karmicky spojeni, jestli jsme s nimi tady v pozemském bytí navázali pouta. Neboť lidé, kteří nám tady v pozemském bytí nebyli tolik nablízku, k nám nemají mnoho vztahů ani v duchovním světě. O tom ještě budeme mluvit.

Potom zde má člověk vztah k takovým bytostem, které se také nikdy nevtělují tak bezprostředně v pozemském bytí jako samotný člověk, protože stojí níže než on a nedospívají k lidské podobě. Jsou to bytosti, které žijí v různých říších přírody, elementární bytosti žijící v rostlinné říši, v nerostné neboli minerální říši nebo také v říši zvířat. Člověk tedy mezi svou smrtí a novým narozením srůstá s celým tímto světem zabydleným duchy.

Musím ještě říci, že tyto bytosti se ukazují inspirovanému, intuitivnímu a imaginativnímu vědomí a že prostřednictvím tohoto vědomí lze pohlížet do světa, který člověk prožívá mezi smrtí a novým narozením. Když člověk tedy žije tímto úplně jiným způsobem, je i celé jeho lidské založení, celý jeho lidský stav jiný. Zhotovujeme-li tady - ještě se k této důležité věci vrátím - zhotovujeme-li tady například nějaký stroj, vychází to, co děláme, tedy pohyby našich rukou při skládání součástek apod., z naší vůle a z našich myšlenek. Ovšem odpoutává se to od nás. Pokud však něco děláme v duchovním světě mezi smrtí a novým narozením, kdy také neustále jednáme a jsme jako duše neustále činní, potom z toho, co děláme, vyzařuje něco, co prožíváme jako myšlenky žijící v záři, v jasu. Zatímco tady na Zemi zůstává myšlenka u nás, tam myšlenka v člověku nezůstává, ale září ve věcech, které dělá; jako zářivá, jasná bytost září ze všeho, co děláme.

Takže v duchovním světě nikdy nejsme s to udělat nějakou věc jinak než tak, aby z ní vyskakovala myšlenka. A tato myšlenka není taková, jaké jsou pozemské lidské myšlenky. Pozemská lidská myšlenka někdy může zůstat skrytá v lidském nitru, ačkoli je to třeba myšlenka neblahá, neboť je to myšlenka lidsky individuální, dokonce lidsky osobní; avšak myšlenka, která vyskakuje z věci v životě mezi smrtí a novým narozením, je myšlenka kosmická. Tato myšlenka vyjadřuje to, co kosmos, tedy v podstatě bytosti celého spirituálního kosmického světa říkají na to, co děláme.

Jen si tedy živě představte - objasnil bych to dokonce pomocí schématu [nezachovalo se]: Člověk je činný v životě mezi smrtí a novým narozením. Každý, abych tak řekl, duševní pohyb ruky, každý duševní čin, dalo by se říci, každý duševní tah tím okamžitě proměňuje v kosmickou myšlenku. Jestliže tedy něco děláme, do jisté míry to otiskujeme do duchovního světa. Kosmos pak ze všech stran odpovídá; a z toho, co děláme, září zpět, co říká kosmos, a ta věc je pak taková, jak usoudil kosmos. To ale není všechno; v tomto zazáření myšlenkového světa kosmu poblikává ještě něco dalšího. Poblikávají tam myšlenky, o nichž nemůžeme říci, že pocházejí z kosmu; takže v kosmickém - nikoli pozemském - zítí nacházíme jasně zářící myšlenky prostoupené všelijakými temnými myšlenkami, které z věci poblikávají.

Zatímco tyto jasné, zářivé myšlenky pocházející z kosmu nás v životě mezi smrtí a novým narozením naplňují pocitem hlubokého blaha, ony poblikávající myšlenky v sobě často (ne vždy, ale velmi často) mívají něco neobyčejně zneklidňujícího; jsou to totiž myšlenky, které zde následně působí z našeho vlastního pozemského života. Jestliže jsme si tedy v našem vlastním pozemském životě osvojili o nějaké věci dobré myšlenky, pak na nás po smrti z kosmicky zářících útvarů poblikávají tyto dobré myšlenky. Pokud jsme si osvojili špatné myšlenky, pokud jsme chovali nedobré, zlé myšlenky, pak na nás tyto zlé myšlenky poblikávají, abych tak řekl, z myšlenkami zářícího kosmického úsudku. A tak současně s tím, co nám praví kosmos, spatříme i to, co jsme do kosmu přinesli my sami.

A tohle pak není svět, který se od člověka odpoutá, ale je to svět, který s ním zůstává úzce spjatý. Člověk si v sobě po smrti nese své kosmické bytí. Jako vzpomínku však v sobě nese i své minulé, své právě minulé pozemské bytí. A jeho dalším úkolem je zbavit se svého pozemského bytí, odvyknout si, aby vůbec mohl být skutečnou kosmickou bytostí. Dokud se nacházíme v oblasti duchovního prožívání, kterou jsem ve své *Theosofii* označil jako duševní svět, máme vždycky co do činění převážně s těmito doznívajícími poblikávajícími pozemskými myšlenkami, pozemskými zvyky, pozemskými dovednostmi. Jejich působením děláme z toho, u čeho pociťujeme, že by to mohly být krásné kosmické útvary, všelijaké pitvorné postavy; takže během tohoto průchodu duševním světem postupujeme kosmem za nepřijemného pocitu, že nás soudí zpitvořené kosmické útvary, dokud nejsme osvobozeni ode všeho, co nás ještě poutá k pozemskosti, a můžeme pak přejít do toho, co jsem v *Theosofii* nazval zemí duchů/ V této zemi duchů jsme pak takoví, že jsme za sebou zanechali duševní rozpoložení, které jsme si osvojili ve fyzickém těle na Zemi, a můžeme jednat tak, jak je to jediné možné, totiž čistě podle pokynů duchovních bytostí, do jejichž oblasti nyní musíme vstoupit.

Vidíte, že člověk si s sebou do světa, který prožívá po své smrti, zpočátku nebere to, co žije v jeho fyzickém a éterném těle. To odhazuje, propadá to kosmu. Bere si s sebou jen to, co ve fyzickém a éterném těle prožil jako Já a jako astrální tělo.

Z toho ovšem můžete vidět něco neobyčejně významného a důležitého. Když člověk chodí po Zemi, nazývá své fyzické a éterné tělo (o němž sice neví, ale tím, že žije v silách růstu atd., tak ho alespoň cítí) svým tělem. Jenomže člověk nemá nejmenší právo nazývat je svým tělem. Jeho je totiž jenom to, co se nachází v Já a v astrálním těle. To, co se nachází ve fyzickém a v éterném těle, je - ačkoli člověk žije na Zemi - vlastnictvím božsky-duchovních bytostí. Zatímco člověk žije na Zemi, v těchto tělech působí a tkají božsky-duchovní bytosti. A působí v nich dále i ve spánku, i když u toho člověk vůbec není. Člověku by se dokonce dařilo velmi zle, kdyby sám musel obstarávat své éterné a fyzické tělo v trvalém bdění mezi narozením a smrtí.

Člověk je nucen znovu a znovu - nejvíce v dětství, neboť dětský spánek je ze všeho nejdůležitější; pozdější spánek už jen koriguje, ale tím původně oplodňujícím spánkem je dětský spánek, spánek v těch nej ranějších letech života - člověk je tedy nucen své fyzické a éterné tělo ustavičně předávat bohům.

Lidstvo v dávných dobách svého vývoje to vědělo, a lidské tělo proto nazývalo chrámem bohů, a v této úžasné stavbě lidského těla lidé také chrám bohů vnímali; ve svých architektonických dílech pak všude - nejlépe to lze vidět v orientální, ale i v egyptské a řecké architektonice - napodobovali zákony fyzického a éterného těla. Ve způsobu, jakým jsou na orientálních chrámech posazeni cherubínové, jak stojí sfingy, jak stojí sloupy, je zpřítomněno božsky-duchovní působení, které lidé vnímali v lidském fyzickém a éterném těle.

Vědomí těchto skutečností člověk v průběhu svého vývoje ztratil. A dnes bez nejmenšího tušení, a proto zcela nesprávně, nazývá své fyzické tělo svým tělem, zatímco toto fyzické tělo je ve skutečnosti v pozemském konání vlastnictvím bohů. Takže vysloví-li dnes člověk slovo „moje tělo“, označí-li to, co se ve zdravém stavu odehrává v jeho těle, za své vlastnictví, představuje to nesmírnou pýchu, opravdu strašlivou pýchu člověka současné civilizace; sice pýchu projevenou bez nejmenšího tušení, pýchu podvědomou, ale pýchu opravdu strašlivou, neboť řeknou-li lidé „naše tělo“, „moje tělo“, tak si tím vlastně dělají nároky na vlastnictví bohů a již v tom, co říkají, je tak ztělesněná pýcha.

Na všechny tyto věci musí duchovní věda opět upozornit. Musí upozornit na to, že morálnost se vměšuje i do běžného naturalistického života, a to, jak jsme viděli právě v tomto případě, nikoli dobrá, nýbrž dokonce špatná morálnost. Tyto věci ukazují, že také celý náš citový život může být správným duchovním poznáním natolik proměněn, že pokud člověk skutečně porozumí duchovní vědě, změní se něco i ve způsobu jeho vyjadřování, který má dnes v oblíbenosti pod vlivem čistě materialisticky-naturalistického způsobu myšlení.

Abychom porozuměli dalšímu prožívání mezi smrtí a novým narozením, musíme si připomenout, co bylo řečeno včera: že když se člověk vžívá do duchovního světa, mizí fyzický aspekt hvězd a na jeho místo nastupuje vžívání se do toho, co duchovně odpovídá fyzickému svitu hvězd viditelnému lidským okem. Stejně jako je Země bydlištěm lidí a lidé jako duchovní bytosti s Já a astrálním tělem jsou obyvateli Země, je i každá hvězda bydlištěm jistých duchovních bytostí. A člověk je během svého fyzického bytí spojený s elementárními bytostmi, přebývajících v nerostné říši, v rostlinné říši, ve zvířecí říši atd.; životem ve vnější tělesnosti je spojený s jinými lidskými dušemi. Mezi smrtí a novým narozením se pak spojuje s obyvateli jiných hvězd. Život mezi smrtí a novým narozením je skutečně prožíváním hvězdného světa, ovšem prožíváním ducha hvězdného světa, je soužitím s jinými božsky-duchovními bytostmi hvězdného světa.

Viděli jsme, že bezprostředně po skončení pozemského života procházíme bytím, které probíhá v duševním světě a které je v podstatě reálným zpětným prožíváním toho, co člověk obrazně-nevědomě prospal ve všech těch nocích, jež prožil ve svém pozemském životě. Třetinu trvání svého pozemského života nyní člověk prožívá tak, že odvyká tomu, co, abych tak řekl, v podobě svých publikovaných myšlenek vnáší do myšlenek kosmických. Člověk, který se tedy ve svém pozemském životě dožije zhruba šedesáti let, prožije v duševním světě dvacet let. Prožije je tak, že se vyvažuje ze všeho, co ho spojuje s fyzickým pozemským bytím. Má vnitřní prožitek toho, jak po smrti navazuje vztah s hvězdnými světy. A tak zatímco člověk prodlévá v duševním světě, zatímco zde tráví tuto třetinu trvání svého pozemského života, má vnitřní prožitek toho, že v tomto prožívání je velmi úzce spojen s měsíčním bytím.

Včera jsem vám říkal, že člověk v jistém ohledu uzavírá koloběh, tedy že opisuje polovinu kruhu mezi narozením a smrtí a potom se vrací rychleji, protože cestu zpět urazí za jednu třetinu této doby; přitom má ovšem pocit, že tento kruh se odvíjí kolem měsíčního bytí, kolem duchů měsíčního bytí. A už včera jsem na značoval, že člověk nemá vědomí toho, že znovu dorazil ke svému narození. Není to tedy kruh ve vlastním slova smyslu, ale je to spirála. Člověk vlastně postupuje dále. A musel bych to nakreslit jako spirálu.

Tím, co způsobilo, že prostě jen nekroužíme v kruhu kolem Měsíce, ale že postupujeme dále, že se bezprostředně po smrti blížíme jinému bytí, tím, co tu působí, je zčásti kupředu pudící síla merkurských bytostí a zčásti zpět zářící síla bytostí venušských. Merkurské bytosti jsou o něco silnější než bytosti venušské. Bytí postupuje kupředu působením merkurských bytostí, působením venušských bytostí je zadržováno v sobě a jaksí vybavováno plností; takže tento průchod duševním světem probíhá v podstatě tak, že se člověk cítí být pojatý do činnosti Měsíce, Merkuru a Venuše.

Toto bytí si ovšem musíme představit úplně zřetelně. Tady na Zemi si řekneme: Já, člověk, mám hlavu [přednášející kreslí]; ta je ožívována hlavně tím, co bychom mohli nazvat středem mozku a co se nachází v šišince. To je tedy hlavní orgán hlavy. Uprostřed potom: Já, člověk, mám ve své prostřední části - kreslím to opravdu schematicky - srdce. A potom dole: Já, člověk, mám to, co patří k celé soustavě ledvin, v ústrojnosti látkové výměny a pohybu.

Když je člověk po své smrti v duševním světě, toto si říci nemůže. Tady si neřekne: Já, člověk, sestávám z hlavy, hrudi se srdcem a z končetin s orgány látkové výměny. To nemá naprosto žádný smysl. To všechno jsme odložili. Po smrti si řekneme: Já, člověk, sestávám z toho, co přichází od duchů Měsíce; to koresponduje s tím, co máme na mysli, když tady na Zemi řekneme, že máme hlavu. Tady na Zemi tedy musíme říci: Mám hlavu. Po smrti v duševním světě musíme říci: Mám to, co pochází od duchů Měsíce.

A tady na Zemi řekneme: Mám v hrudi srdce, které reprezentuje celou moji soustavu dýchání a oběhu. Tento způsob vyjadřování má význam zase jenom tady na Zemi; srdce totiž samozřejmě také odkládáme. Po smrti v duševním světě musíme říci: Nesu v sobě síly Venuše; ty po smrti korespondují se srdcem.

A zatímco tady na Zemi řekneme: Mám soustavu končetin a látkové výměny se všemi orgány, které k tomu patří, hlavně se soustavou ledvin - musíme po smrti odpovídajícím způsobem říci: Žijí ve mně síly, které vycházejí z bytosti Merkuru. Takže tady na Zemi řekneme: Jako člověk jsem hlava, hrud', břicho a končetiny. Po smrti řekneme: Jako člověk jsem Měsíc, Venuše a Merkur.

To také naprosto odpovídá skutečnému vnitřnímu bytí života. Neboť celé naše bytí jakožto fyzických lidí tady na Zemi závisí na součinnosti hlavy, srdce a trávicí soustavy. Na tom závisí všechno. Stačí, abychom provedli ten nejmenší pohyb rukou, a v tomto pohybu působí to, jak pracuje hlava, jak pracuje srdce a jak pracuje trávicí soustava; neboť pohnu-li rukou, tak se zde ustavičně proměňují dodané látky. Celé naše pozemské bytí probíhá v hlavě, srdci a končetinách - samozřejmě řečeno ve zkratce, v abrevi- atuře. Celé naše bytí v duševním světě tak probíhá v působení měsíčních, merkurských a venušských sil. Jako jsme na Zemi tím druhým, jsme v duševním světě Měsícem, Merkurum a Venuší.

A díky tomu jsme skutečně jaksi vraceni do doby, kterou člověk svým přirozeným bytím prožíval v mnohem dávnějších epochách, než jsou ty naše. Už jsem na tyto dávnější epochy vývoje lidstva v těchto přednáškách několikrát poukazoval. Člověk měl tenkrát určitý druh instinktivního zření, z něhož se zachovaly ony typy, o nichž jsem během těchto přednášek mluvil. Člověk již tady na Zemi tušil, jak v mimozemském životě souvisí například s Měsícem, Merkurum a Venuší. Toto vědomí v pozemském životě už současní lidé ztratili. A proč ho ztratili?

Když mluvíme o těchto věcech, jejichž hluboký význam vlastně spočívá za závojem fyzického světa a také vyjádřit je lze jenom tehdy, mluvíme-li z oblasti nacházející se za prahem, pak tím

samozřejmě vyvoláváme silný odpor, nebo - řekneme-li to poněkud vznešeněji - kritiku současníků. V podstatě je totiž v současnosti velmi obtížné vyslovit právě to, co je iniciační pravdou. Člověk to musí vyjádřit buďto natolik abstraktně, že si pak současní lidé zase ani nevšimnou, co je tím míněno; člověk to musí odít do abstraktních pojmů; anebo to musí vyjádřit v tom, co věci skutečně charakterizuje. Potom ale začne mnoho lidí přímo zuřit, když to slyší. Dá se ovšem pochopit, že začnou zuřit, neboť se tu před nimi mluví o světě, kterého se chtějí zbavit, kterého se vlastně obávají, který nenávidí. To však nemůže být na překážku, aby se o těchto věcech přesto začalo v rámci civilizovaného světa otevřeně mluvit.

Kdybychom proto vzali značný ohled (i když by nám to příliš nepomohlo) na tyto lidi nenávidící iniciační vědu, kteří samozřejmě nesedí tady mezi námi, ale nacházejí se venku, pak bychom tedy řekli: Vžívá-li se člověk do duševního světa, dostává se do stavu, který je zase poněkud podobný jednomu dřívějšímu stavu na Zemi, kdy člověk ještě instinktivně znal duchovní pravdu. A v této původně instinktivně poznávané duchovní pravdě žily měsíční síly. - To bychom se pak možná vyjádřili podle současných materialistických pojmů alespoň trochu slušně. Jenomže bychom to pak řekli příliš abstraktně. Nezalekneme-li se toho, co se posléze samozřejmě stane terčem kritiky materialisticky smýšlejících lidí, musíme to vyjádřit jinak. Musíme říci: Když člověk ve vývoji Země prožil jednu epochu nacházející se v daleké minulosti - přesněji to označím později - jednu velmi dávnou epochu, která samozřejmě leží před epochou historickou, byl člověk i na Zemi ve společnosti duchovních bytostí, jež bezprostředně nesouvisely se Zemí samotnou, nýbrž ve svém pozemském životě souvisely s kosmem. Můžeme říci, že představenými mystérií, kteří vyučovali pozemské lidi, byli tehdy božští, nikoli pozemští učitelé.

Tito učitelé na sebe v těch nejdávnějších dobách nebrali pevné, hutné, masité fyzické tělo, ale působili na lidi ve svých éterných tělech. Takže ti nejdávnější učitelé lidí v mystériích, ti nejvyšší učitelé, ti, jimž byli fyzicky vtělení lidé jen služebníky, byli éterné božskými učiteli. Tyto bytosti byly v jedné dávnější epoše vývoje lidstva spoluobyteli Země žijícími mezi lidmi. Skutečně tedy můžeme ve zcela reálném smyslu říci, že existovala jedna pradávna epocha pozemského vývoje světa, v níž spolu s lidmi přebývaly na Zemi božsky-duchovní bytosti, které se sice neukazovaly, když šel člověk, abych tak řekl, na procházku, které se však ukazovaly, jestliže k nim byl člověk chrámovými sloužícími v mystériích náležitě přiveden. Ukazovaly se jen v mystériích; v nich se však ukazovaly. A prostřednictvím těchto mystérií se stávaly spoluobyteli lidí na Zemi.

Tyto bytosti se od těch dob ze Země stáhly, odešly ze Země k Měsíci a žijí nyní jakoby v kosmické pevnosti, pro pozemské bytí nevnímátné, v nitru měsíčního bytí. Takže podíváme-li se na nitro měsíčního bytí, musíme ho brát jako shromáždění bytostí, které kdysi byly ve svém éterném těle velkými učiteli lidí na Zemi. A vlastně bychom nikdy neměli k Měsíci pohlížet jinak, než se slovy: Tady jsou shromážděni ti, kteří byli kdysi na Zemi učiteli. Neboť pro lidi na Zemi nepřichází z Měsíce to, co v něm žije, ale jen to, co odráží z ostatního kosmu. Tak jako odráží světlo, odráží Měsíc i veškerá kosmická působení.

Pohlédneme-li tedy k Měsíci, vidíme světlo, a to nejzřetelněji; není to ovšem to jediné, nýbrž je to dokonce ta nejmenší část. Vidíme zrcadlo kosmických působení, a nikoli to, co žije v nitru Měsíce. V nitru Měsíce žije to, co kdysi žilo na Zemi. A jen ve svém bytí bezprostředně po smrti, v duševním světě, se člověk opět dostává do působení těchto bytostí, které kdysi byly na Zemi. A právě ony svým dávnověkým úsudkem působí po smrti opravně na to, co člověk udělal na Zemi. Takže člověk po smrti v naší dnešní epoše ve vývoji Země skutečně zase navazuje vztah s bytostmi, které ho kdysi jako božsky-duchovní bytosti na Zemi vychovávaly a vyučovaly v rámci celého lidstva. Na Měsíc tedy musíme z duchovního hlediska pohlížet jako na pevnost, do níž se stáhly bytosti, které kdysi byly s lidmi a s nimiž zase navazujeme vztah bezprostředně poté, co se po smrti vydáme na svou pouť duševním světem.

Když pak člověk projde tím, co jistým způsobem patří do oblasti měsíčního bytí, je mu v kosmu uložen úkol, aby přešel do bytí slunečního. Zatímco tedy první kruh, kterým člověk projde, respektive první spirála, má do jisté míry za ústřední bod měsíční bytí, nyní se musí onen kruhový pohyb, spirálový pohyb člověka odvíjet dále směrem ven a z měsíční oblasti přejít do oblasti sluneční.

Prostorové nákresy tu mohou být jen iluzorní, neboť veškeré tyto děje se odehrávají v jednorozměrném, v nadsmyslovém světě. Musíme však vystačit s pozemskými slovy, a můžeme proto přece jen říci, že člověk, má-li za sebou první kruh v oblasti Měsíce, vstupuje do oblasti Slunce, takže Slunce, ovšem duchovní Slunce, k němu nyní, v životě mezi smrtí a novým narozením, získává stejný vztah, jaký k němu měl předtím Měsíc.

Člověk se teď musí stát bytostí, která své předchozí bytí, to jest: Měsíc, Venuše, Merkur, zase promění při vstupu do oblasti, kterou jsem v *Theosofii* nazval zemí duchů, tedy do oblasti duchovního Slunce. Člověk se vskutku musí stát úplně jinou bytostí. V pozemském bytí si říkal: Jsem bytostí hlavy, jsem bytostí srdce a hrudi a jsem bytostí látkové výměny a končetin. - Bezprostředně po smrti si říká: Jsem bytostí Měsíce, Merkuru a Venuše. - To už si dál říkat nemůže, neboť by se tím jeho bytí zastavilo v duchovním světě mezi duševním světem a vlastní zemí duchů. Musí teď projít významnou proměnou i ve svém duchovně-duševním bytí. Musí se stát tím, co vám mohu charakterizovat následujícím způsobem: Slunce se musí stát jeho kůží. Všude v jeho okruhu musí být Slunce. Tak jako jsme zde na Zemi ve svém fyzickém těle zahaleni kůží, musíme nyní vstoupit do duchovního bytí, které je zahaleno kůží, sestávající všude z duchovních slunečních sil.

Představit si to není tak docela snadné, protože si to představujete ze své pozice na Zemi: tady je Slunce, které září sem [přednášející kreslí]. Tady je Slunce ústředním bodem a odsud září do okolí. Jakmile člověk vstoupí do oblasti duchovního Slunce, Slunce již není zde, na jednom místě, nýbrž je všude v okolí. Člověk je uvnitř ve Slunci, Slunce do něj září z periferie. Je skutečně duchovní kůží lidské bytosti, kterou se člověk nyní stal. A nikoli mimo Slunce, ale uvnitř duchovní sluneční oblasti máme nyní to, co musíme opět označit za orgány: tak jako má v pozemském bytí hlavu, srdce a končetiny, tak jako bezprostředně po smrti Měsíc, Merkur a Venuše, má v sobě nyní jako orgány to, co musíme označit jako Mars, Jupiter a Saturn. Člověk je tedy nyní Sluncem a má v sobě tyto orgány: Mars, Jupiter a Saturn. To jsou vnitřní orgány, tak jako tady srdce, tak jako tady šišinka a tak jako tady ledviny. To všechno je ale proměněné v duchovní orgány. A tyto orgány musí být teprve pozvolna vytvářeny. Člověk je nemá plně vytvořené hned, když udělá krok z duševního světa do země duchů; musí se teprve postupně vytvořit.

Navíc nyní, vstoupíme-li do slunečního bytí, neopisujeme pouze jeden kruh jako během měsíčního bytí, ale opisujeme kruhy tři, takže toto sluneční bytí je zprvu opisováno ve třech kruzích. V prvním kruhu, kterým je vlastní kruh Marsu, se vytváří duchovní marsický orgán. Ve druhém kruhu, jímž je vlastní kruh Jupiteru, se vytváří jupiterský orgán. A v posledním kruhu se vytváří saturnský orgán; těmito třemi kruhy procházíme podstatně pomaleji, srovnáme-li to s pozemskou dobou, než kruhem Měsíce. Měsíčním kruhem procházíme poměrně rychlým tempem. Tyto kruhy procházíme tempem zhruba dvanáctkrát pomalejším, jak dále vyložím zítra. Opisujeme tedy kruh Marsu, kruh Jupiteru a kruh Saturnu.

A během celého průchodu touto oblastí, v níž člověk žije ve světě duchovních sfér a spoluprožívá jeho duchovní síly, je člověk bez ustání činný; tak jako je tady činný s přírodními silami, tak je zde činný se silami takzvaných vyšších hierarchií, bytostí vyšších hierarchií, které mají jen svůj vnější odlesk, své fyzické projevení v hvězdném nebi se Sluncem a Měsícem, jež nás obklopují v našem fyzickém aspektu.

Má-li však člověk přejít z měsíční oblasti do oblasti sluneční, musí být veden. Už jsem na toto vedení poukazoval. Viděli jsme, že v té úplně nejdávnější epoše lidstva žily tady na Zemi bytosti, které se pak jakoby stáhly, opevnily v kosmické měsíční pevnosti. Jsou to tedy bytosti, s nimiž člověk po smrti teprve zase získává spojení. Zůstali však následovníci těchto bytostí, kteří se pak na Zemi v dřívějších epochách vývoje lidstva čas od času objevovali. Na Východě se tyto bytosti nazývaly bódhisattvové. Objevovali se sice vtělení v lidském těle, nicméně to byli následovníci bytostí, které se pak opevnily v Měsíci. Takže život bódhisattvů vlastně plyne v pospolitosti s bytostmi žijícími v kosmické měsíční pevnosti. Tady spočívají zdroje jejich síly, zdroje jejich myšlenek. A právě oni pak byli vůdci lidí a tím, co na Zemi učili, umožňovali lidem přechod, takže když lidé dospěli na konec měsíční oblasti, měli sílu přejít do oblasti sluneční.

V následujících přednáškách uvidíme, že se to v průběhu vývoje lidstva na Zemi stalo nemožným a že ze sluneční jsoucnosti samotné musela sestoupit bytost Kristova, aby vykonala mystérium na Golgotě. Člověk tak mohl z Kristova učení, z učení o mystériu na Golgotě přijmout na Zemi velkou sílu, potřebnou k uskutečnění přechodu z duševního světa do země duchů, z měsíční oblasti do oblasti sluneční.

A zatímco v dávných dobách vývoje Země bylo to, co přicházelo z měsíční oblasti, těsně spjaté se Zemí a vlastně se staralo o spiritualitu Země, nastoupilo ve vývoji Země - „když se naplnil čas“, tj. uplynula první třetina čtvrté poatlantské epochy - na místo přímého nebo nepřímého měsíčního působení (kdy ještě v bytostech působili bódhisattvové), působení mystéria na Golgotě, působení Krista. Kristovo působení bylo obklopeno dvanáctým působením bódhisattvů, což je naznačeno (ale co je také skutečností) dvanácti apoštoly obklopujícími Krista; takže Kristus, vtělen v těle Ježíšově, je onou silou, která vyšla z bytí duchovního Slunce a spojila se ze Zemí.

Na Měsíc tedy musíme pohlížet - nechceme-li na něho jenom hledět s materialistickou duší, materialistickým duchem, ale chceme-li mu porozumět - jako na shromáždění duchovních bytostí, znamenajících pro Zemi minulost světového vývoje; na Slunce pak musíme pohlížet jako na shromáždění bytostí, které znamenají budoucnost vývoje Země a dnes už i současnost a jejichž velikým vyslancem je Kristus, jenž prošel mystériem na Golgotě. A prostřednictvím toho, co lidé na Zemi přijímají díky svému vztahu k mystériu na Golgotě, se pro ně stává možným vstup do země duchů, to znamená do země duchovního Slunce. Tím se mohou proměnit tak, aby mohli vnitřně přijmout: v oblasti Marsu marsické orgány, v oblasti Jupiteru jupiterské orgány, v oblasti Saturnu saturnské orgány, při opisování třech kruhů, které probíhá mnohem pomaleji než opisování kruhu měsíčního. I to ovšem podléhá světovému vývoji.

Úplné naplnění toho, co jsem nyní vylíčil, zrod člověka marsického, jupiterského a saturnského, nastane ovšem teprve v budoucnosti. V epoše, v níž v současnosti žijeme, je pro člověka působením světových sil možné opsat úplně jen kruh Marsu; po smrti tedy uzavře kruh Marsu, nemůže však zatím úplně vstoupit do oblasti Jupiteru, ale může se ho jen dotknout. Až v průběhu dalšího prožívání mezi smrtí a novým narozením bude moci plně vstoupit do oblasti Jupiteru a ještě později do oblasti Saturnu.

Avšak k tomu, aby člověk, který ještě nemůže vstoupit do oblasti Jupiteru, již i dnes v době mezi smrtí a novým narozením přijal něco ze sil Jupiteru a Saturnu, je mezi Marsem a Jupiterem rozeseta ta spousta planetoidů, které astronomové v jejich vnějším bytí neustále dál objevují, které jsou však oblastí, jíž člověk po smrti prochází i s ohledem na duchovní sféru, protože ještě nemůže k Jupiteru. Tyto planetoidy mají tu zvláštnost, že se svými duchovními bytostmi jsou jaksi koloniemi Jupiteru a Saturnu. Bytosti Jupiteru a Saturnu ustoupily k planetoidům. A proto dříve než člověk dozraje k pozemskému bytí, setkává se v oblasti planetoidů, rozeseté do našeho vesmíru, s tím, co pro něj prozatím, dokud nemůže vstoupit do oblastí Jupiteru a Saturnu, může být určitou náhradou. Jakmile tedy člověk projde smrtí a novým narozením, jakmile se tedy znovu narodí, má již za sebou ústrojnost Marsu a přijal ty síly Jupiteru a Saturnu, které jsou usídleny v oblasti planetoidů; člověk tedy nyní svým opětovným zrozením vstupuje do nového pozemského bytí s následným působením těchto sil, s nímž se ještě seznámíme.

Jak lze dále charakterizovat tento život mezi smrtí a novým narozením, který jsem zatím charakterizoval ve vztahu k hvězdnému světu, o tom pak více zítra.

Penmaenmawr, 28. srpna 1923

GA 227